

Доклад

Тема: “Инновациялык методду
колдонуу менен бирге
окуучулардын билим сапатын
жогорулатуу жана ар тараптуу
тарбиялоо”

**Аткарган: Саматов Өмүрбек
Маматашымович**

Инновациялык методду колдонуу менен бирге окуучулардын билим сапатын жогорулатуу жана ар тараптуу тарбиялоо

Азыркы учурдагы билим берүүнү өркүндөтүүнүн концепциясына ылайык, окуу предметтерин анын ичинен математиканы жогорку илимий деңгээлде окутуунун негизинде окуучулардын билимдери, билгичтиктери жана көндүмдөрүнүн сапаттары жогорулоо менен өз алдынча эмгектенүүгө үйрөнүшөт, окуп таанып-билүү кызыкчылыгы жогорулайт. Ошондой эле математиканын стандарттык мазмунун камтыган окутуунун психологиясын жакшыртуу жана анын негизинде окутуу процессиндеги мүчүлүштүктөрдү талдап, аларды жоюунун ыкмаларын, жолдорун көрсөтүү зор мааниге ээ. Ошол себептен окутуунун актуалдуу проблемаларын психология-педагогикалык талаптарга ылайык негиздөөнүн, окутуунун жакшырылган инновациялык ыкмаларын иш жүзүндө кеңири колдонуунун зарылчылыгы келип чыгууда. Окутуу процессинде түшүнүктөрдү окуучулардын реалдуу мүмкүнчүлүгүнө ылайык калыптандыруу, алардын өз алдынчалыгын өстүрүү жана билимдерин системалуу деңгээлдеп текшерүүнү жогорку даражада уюштуруу бүгүнкү күндүн талабына жооп бергендик болот.

Математика сабагын талапка ылайык берүүнүн негизги факторлорунун бири болуп, окуучуларды математикага кызыктыруу болуп саналат.

Метод-бул аныкталган максатты ишке ашыруудагы аракеттердин ыкмасы.

«Метод» латын сөзүнөн алынган, ал кандайдыр бир максатка багытталган жол дегенди түшүндүрөт. Окуучунун окуу чыгармачылыгы билим алуу же үйрөнүү деп аталат. Ал эми мугалимдин чыгармачыл аракети окутуу деп аталат. Окуучу менен мугалимдин чогуу аракети билим берүү болот.

Окутуунун методу деп, окутуу процессинде аныкталган педагогикалык максат менен окуучулардын чыгармачылыгын, ой жүгүртүүсүн өзгөртүүгө, өнүктүрүүгө багытталган мугалим жана окуучунун иш-аракеттер системасы аталат.

Окутуунун методдорунун проблемасы «Кандайча окутуу керек» деген суроону чечүү болуп эсептелинет. Окуучуларды кандайча окутуу керек экендигин чечүү үчүн төмөндөгүлөрдү тактоо зарыл.

Окуучулар берилген түшүнүктөн кандай билим, билгичтиктерди жана көндүмдөрдү алыш керек.

Бериле турган түшүнүктүн логико-дидактикалык анализин жүргүзүү.

Жаңы түшүнүктү берүүдө окуучулар кандай ойлоо иш-аракеттерин жасайт, кандай билим жана билгичтиктери, көндүмдөрү бар. Демек, окутуунун методунун моделинде төмөнкүлөр көрсөтүлүш керек:

1.Максатынын коюлушу боюнча мугалимдин иш аракеттери жана колдонулуучу каражаттар.

2.Окуучунун иш-аракеттери.

3.Максатка жетүү үчүн мугалим менен окуучунун ортосундагы байланыш.

4.Окутуунун жыйынтыгы.

Окутуунун максаттарынын, мазмундарынын ар түрдүүлүгү жана окуучулардын жаш өзгөчөлүгү, билим денгээлдери ж.б.у.с. өзгөчөлүктөрдөн методдордун ар түрдүүлүгү келип чыгат. Жогорудагылардын негизинде Ю.К.Бабанский методдорду төмөндөгүдөй классификациялайт:

-Жаңы материалдарды берүүнүн, аны кабыл алуунун жана окуучулардын өз алдынчалык методдору.

-Стимулдаштырып окутуучу методдор.

-Текшерүү, лабораториялык-практикалык иштерди уюштуруу жолу менен окутуу методдору.

Окутуунун методдору өз ара байланышта пайдаланылып келет. Конкреттүү окуу шарттарында ар кандай окутуунун методдорун айкалыштырып пайдалануу мугалимдин педагогикалык чыгармачылыгына байланыштуу. Бир эле сабакта мугалим бир нече методдордун ыкмаларын пайдаланышы мүмкүн. Сабакты өтүүдө методдорду тандоо жана аларды туура айкалыштыруу татаал педагогикалык проблема. Бул проблеманын чечилиши болуп мугалимдин методикалык билиминин, билгичтигинин жана педагогикалык чыгармачылыгынын болушу абзел. Билим берүүнү орто мектепте модернизациялоонун негизги багыттарынын бири группаларда окутуунун инновациялык технологияларын уюштуруу болуп саналат. Башкача айтканда окуутуга жаңы мамиле тузуу. «Инновация» деген тушунук латын тилинен алынган «жаныдан киргизилген» деген маанини түшүндүрөт. Инновациялык процесси- бул жаңы технологиянын жаралышы, иштелип чыгышы, колдонулушу жана жайылтылышы боюнча болгон комплекстүү ишмердүүлүк.

Окутуудагы инновация ушул мезгилге чейин колдонулуп келген ыкмаларды, маалыматтык технологиянын талабына ылайык жаңылануу жолу менен «таанып билүү - түшүнө билүү - колдоно билүү» концепциясынын негизинде иш жүргүзүүнү талап кылат.

Жогорудагы максатты иш жүзүнө ашыруу үчүн ар кандай окутуунун технологиялары пайдаланууда: оюн, тренинг, маалымат- компьютердик

технология, интеграцияланган технология, структуралык – логикалык технология, маектешуу технологиялары, кейс, инсерт, кластер ж.б.

Оюн технологиясы – ар кандай альтернативдик варианттарды тандоо менен түшүнүктөрдү калыптандыруучу дидактикалык система.

Тренингдик технология – бул кандайдыр бир максатты чечүү үчүн жүргүзүлгөн иш- аракеттердин системасы.

Маалымат- компьютердик технология – бул ар кандай үйрөтүүчү программалардын жардамы менен компьютердик окутуунун дидактикалык схемасында маектешүүнүн иш жүзүнө ашырылышы.

Интеграцияланган технология – бул ар бир класстын денгээлинде өткөрүлүүчү предметтердин каралуучу темаларынын, окуу проблемаларынын чогуу чечилиши.

Структуралык – логикалык технология – бул окутуунун системасын этап менен уюштуруу, мында дидактикалык маселелердин чечүү окутуунун мазмунун, формасын, методдорун жана каражаттарын тандоо менен иш жүргүзүлөт. Ар бир этаптын жыйынтыгы талкууланат.

Критикалык (сын коз караш менен) ой- жугуртуу. Идеялар жана маалыматтардын өз ара аракеттенуусунун ыкмалары жана жыйынтыгы Рефлексия – озун-озу таануу жана баалоо.

Инсерт технологиясы-эффективдүү окууга жана ойлоого жардам берүүчү маалыматтар жана маркировкалар менен иштөө.

Кластер технологиясы - идеяларды графикалык сүрөттөлүш менен чагылдырууну уюштуруу.

Кейс технологиясы- конкреттүү окуу ситуациясын пайдалануу менен окутуу. Мында жаны тушунукту беруучу бардык касиеттери, негизги терминдери, критерийлери, аргументтери, проблеманын чечилиш жагдайлары, проблеманын чечууго карата суроолор, конугуулор берилет. Кейсти жазууда окутуучудан теориялык жана практикалык билиминин жогору болушу талап кылынат.

Кейс технологиясы менен окутуунун максаты.

- Атайын шарттарда мурдагы алган билимдерди колдонуп проблеманы аныктоо;
- Проблеманы чечүүнүн жолдорун сунуш кылуу.

Кейсти талкуулоонун кадамдары.

Даярдануу.

Дискуссияны уюштуруу.

Окуучулардын мотивациялары.

Дискуссиянын журушу.

а) Кейстин анализи.

- 1) «Дискуссияга активдуу катышу ишмердүүлүгүн уюштуруу»
- 2) Дискуссияны жакшы денгээлде откоруу иш-аракеттерин жүргүзүү.
- 3) Жыйынтыктоо.

Бул технологиялар интерактивдүү окутуу менен тыгыз байланышкан. «Интерактив» сөзү англис сөздөрүнөн келип чыккан («inter-өз ара», «act-аракет кылуу»). Окутуучу менен окуучунун жана маалыматтардын ортосундагы өз ара аракеттешүү методу.

Интерактивдүү окутуу – бардыгынан мурда, бул окутуучу менен окуучунун ортосундагы маектешүү, баарлашуу. Маектешуу педагогикалык кызматташтыктын негизинде жүргүзүлөт. Педагогикалык кызматташтык сабагын уюштурууда класста ишмердүүлүк атмосферасын уюштуруу зарыл. Окуучулардын чыгармачылыгы мугалимдин көрсөтмөсү аркылуу уюштурулат. Ар бир катышуучу мүмкүнчүлүгүн иш жүзүнө ашырууга шарт түзүлүшү пландаштырылат. Окутуучу мындай сабактарда уюштуруучу, кенешчи, жардамчы гана болот. Анын маанилүү орду ошол сабакка керектүү окуу материалдарын тандоо. Мында «таанып – билүү, тушунө билүү, колдоно билүү» иш жүзүнө ашырылат. Сабак уюштуруу жана аны даярдоо процессинде, окуучу жана окутуучу ар бири өзүнүн функциясын аткаруусу зарыл. Сабакты уюштуруунун эң негизги түйүнү болуп аны алдын ала стратегиялык пландаштыруу болуп саналат.

Стратегиялык пландаштыруу:

Стратегиялык пландаштыруу – коюлган пландын ишке ашуусун, ыктымалдуулугунун жогору болушу. Алдын ала толук стратегиялык пландаштырууга окутууга жана окутуунун мазмунуна карата жаны мамиле жасоого багыт берет.

Окутуучунун функциясы: Сабакты максаттуу жана багыттуу ойлоо жана стратегиялык пландаштыруу. Окуу процессинде анализдөөнү жана каталарды убагында оңдоо жана туура багыт берүү. Бул максаттарды иш жүзүнө ашыруу учун стратегиялык пландаштырууда окутуучу төмөндөгүдөй факторлорду эске алуусу зарыл:

-Окуу предметин окутуу процессинде окучуу кандай билим, билгичтиктерге жана кондумдорго ээ болот? Билимдер кандай удаалаштыктарда, терендиктерде жана эмнелер менен айкалыштыруу аркылуу берилет?

-Каралуучу теманын сырткы курчаган дуйнө менен кандай байланышы бар? Кандай турмуштук элестетүүлөрдөн, фактылардан, кубулуштардан каралуучу тушунуктор пайда болот?

-Каралуучу проблема кандай окуу китептеринде, окуу- методикалык колдонмолордо берилет жана башка окуу предметтерин окутуу менен кандай байланышта?

-Сабак кандай технология менен берилет?

-Окуучу кандай окуйт, предметке карата кандай кызыгууну туудурат? Өзүнүн алган билимдерин практикада пайдаланабы?

Окуучунун функциясы: Өзүн- өзү анализдөө, окуу процессинде коюлган шарттарды түшүнүү менен проблемаларды өз алдынча чечүүгө аракеттенүү, башкалардын ойлорун угуу жана сын көз караш менен кароо.

Стратегия эмнени берет:

- окуучулардын жеке иштөөсүн тыкандык менен текшерүүнү камсыз кылат.

- маалыматтарды көңүл буруп окууга багыт берет.

- жаңы материалды мурдагы материалдар менен байланыштырууга жардам берет.

- жаңы материалдарды терең түшүнүүгө мүмкүнчүлүк түзүлөт.

- ар кандай маалыматтарга ишенимин өнүктүрөт.

- теманы андан ары үйрөнүүгө кызыгуусун артырат.

«АКЫЛДУУ ҮЙ» ЖУМУШУҢУЗДУ АЗАЙТАТ

«Акылдуу үй» (англисче – «smart home») – жогорку технологиялык түзүлүштөр менен жабдылып, автоматташтырылган заманбап үй. Мындай үйдүн артыкчылыгы – коопсуздук жана ыңгайлуулук. Төмөнкү макалада адамдын жумушун азайтууга жардам берген «акылдуу үйгө» саякат жасап көрөлү.

«АКЫЛДУУ ҮЙДҮ» БАШКАРУУ

«Акылдуу үйдүн» системин башкаруунун бир нече түрү бар. Системге туташкан сырттагы жана үйдүн ичиндеги бардык иштерди бир гана жерден башкарууга мүмкүндүк берет. Санап өтсөк:

Пульт аркылуу. Системге туташтырылган объектилерди бир эле пульттун жардамы менен аткарууга болот.

Сенсордук экран аркылуу. Системди башкаруу иши үйдүн кире беришиндеги дубалга орнотулган экран аркылуу башкарылат.

Үн аркылуу. Мунун артыкчылыгы – эч кандай башкаруучу экран же пульттун кереги жок, үндү бийик чыгаруу жетиштүү экенинде.

Белгиленген убакыт аркылуу. Системге туташкан иштердин мөөнөтү алдын ала туура белгиленет.

Интернет аркылуу. Кайсы жерде жүрсөңүз да, үйүңүзгө көз салып, системди башкарууга мүмкүн.

Уюлдук телефон аркылуу. Атайын орнотулган программанын жардамы менен үйдөгү системди ишке киргизүүгө жана өчүрүүгө жардам берет.

ЭМНЕСИ МЕНЕН «АКЫЛДУУ»?

Системге кошулган объектилердин ишин каалаган учурда мөөнөттүү иштөөсүн же өчүүсүн жөнгө салып турууга болот. Үйдө киши жок кезде жарыктын күндүз өчүп, түнкүсүн жанып турушун жана терезе пардалардын ачылып-жабылышын көзөмөлдөп турат, мунун өзү «*үйдө адам бар*» деген элес калтырат. Коопсуздук жагынан алганда, уурулардан сактайт. Газды же сууну бекитпей кеткен учурда үйдүн ичинде өрт же суу каптоо болуп кетүүнүн алдын алат.

Эшик, терезелер. Үйдө киши жокто бардык эшиктер, терезелер автоматтык түрдө бекитилип, сигнализация ишке кирет. Үй ээлери келген учурда эшик, дарбаза кайрадан бир гана буйрук берүү менен өзү ачылат. Эгер үйдө киши жокто эшик же терезе ачылса, дароо үй ээсинин чөнтөк телефонуна кабарланат.

Камера. Үй ээлери алыста жүргөн учурда камералардын жардамы менен үйдөгү абалды текшерип турууга мүмкүн.

«Электрондук күзөтчү». Үйдө киши жокто кимдир бирөө кирүүгө аракет кылса, иттин үнү жазылган систем ишке кирет. Ал чоочун адам алыс кетмейинче үрүп тура берет.

Газ. Кээде газды өчүрбөй унутуп кетип, бөлмөгө газ толуп, коркунуч жаралган учурлар болот. Мына ошондо систем ишке кирип, газ түтүк буулуп, газ дароо токтотулат. Андан соң куткаруу кызматына жана үй ээсинин телефон номерине коркунуч тууралуу кабар жөнөтөт.

Суу. Үйдө суу каптоонун белгиси билинсе, суу келүүчү түтүк бекитилип, куткаруу кызматына жана үй ээсине кабарланат.

Жарык. Бардык жарык берүүчү лампаларды жөнгө салып, керектүү учурда жандырып, керексиз учурда өчүрүп турат. Үй ээлери жарыкты өчүрбөй уктап калса, ал түнү бою жанып тура бербестен, белгиленген мөөнөттө өзү өчөт.

Температура. Үйдүн ичиндеги температураны бир калыпта сактоо үчүн жылуулук жөнүндө кабарлап турат. Муну менен үйдүн ичи муздак болсо, буйрук аркылуу жылуулук берүүчү, ысып кетсе салкындатуучу электр приборлору ишке киргизилет.

Пардалар. Терезеге тагылган пардалар да бөлмө ичи караңгы болсо ачылып, ачуу тийген күндүн нуру бөлмөгө түз түшүп турган учурда жабылат.

Мындан сырткары сыналгы, үналгы, DVD, үй кинотеатры, чайнек, электр меши, кондиционер жана башкаларды алыстан туруп пульт же үн аркылуу башкарууга болот. Ошондой эле аквариумдагы балыктарга маал-маалы менен жем берип турса, бассейндеги суунун абалын текшерип турат. Ал эми эртең менен эрте, белгиленген убакта аудиоаппараттагы музыканы иштетип, ойготкуч сааттын кызматын аркалайт.

КЫРГЫЗСТАНДАГЫ ҮЙЛӨРДҮН ДА «МЭЭСИ» ИШТЕЙ БАШТАДЫ...

Жөнөкөй үйдү «акылдуу үйгө» айлантуу кызматы Кыргызстанга да жетти. Учурда Бишкек шаарындагы айрым фирмалар чет өлкөдөн үйдүн «мээсин» иштете турган ар кандай системдерди алып келип сатышууда. Алардын баасы да түрдүү. Мисалы, жарыктарды башкаруу үчүн түзүлгөн системдин баасы 20 миң сомдун тегерегинде турат. Ал эми электрондук кулпулоо, видеокөзөмөл, жарыкты жөнгө салуу жана пардаларды башкаруу бир системге туташтырылып, анын баасы 40 миң сомдун тегерегин түзөт.

ПЛАНШЕТТИК КОМПЬЮТЕР

Улам бир жаңы электроникалык техника чыкса, аны колдонууну толук өздөштүрө электе экинчиси жарыкка келет. Алардын бири – компьютерлер. 2-3 жылдан бери планшет деген түшүнүк биздин коомчулукту да аралап, кээ бирибиз угуп гана жүрсөк, айрымдар маалымат топтоочу, ташуучу каражат катары колдонуп жүрүшөт. Бүгүнкү сөзүбүз мына ушул планшет жөнүндө болмокчу.

ПЛАНШЕТТИК КОМПЬЮТЕР ДЕГЕН ЭМНЕ?

Планшеттик компьютерлер кадимки биз билген компьютердин акыркы үлгүдөгү жаңы түрлөрү болуп саналат. “Планшет” бул – француз сөзү (фр. *planchette*). Бизче которгондо “талаада жүргөн убакта карта түшүрүүгө, жазууга колдонулуучу кагаз бекитилүүчү такта” дегенди түшүндүрөт. Жогоруда айтылгандай, планшеттик компьютерди жаныңызда алып жүрүп, каалаган жайда колдонууга мүмкүн. Сенсордук экран менен жабдылып, ал манжанын жана атайын таякчанын (*стилус*) жардамы менен иштейт. Каалаган учурда клавиатура, чыкканга туташтырып ноутбук катары колдонсо болот. Планшеттер негизинен интернетке кирүүгө, видеобайланышка, видео көрүү, музыка угуу жана оюн ойноого ылайыкталган. Wi-Fi, 3G/4G кошулган жана кайсы жерде болсоңуз да интернетти пайдаланууга шарт түзөт. Ошондой эле атайын офистик документтер менен иштөөгө, сүрөт тартууга багытталгандары да бар. Планшеттердин экранынын диагоналы 4 (10,16 см) дюймдан 21 (53,34 см) дюймга чейинкилери бар.

ТАЯКЧА (СТИЛУС)

Интернетте көп отургандар, эң жакшысы, таякча алганы оң. Манжа менен иштөө кыйынчылыкты жаратары белгилүү.

ЭКРАН

Планшет алам деген адам эң биринчи аны кандай максатта колдонот? Ошону билүүсү керек. Негизинен, планшетти экранынын көлөмүнө карап эки топко бөлүшөт: 7 дюймга чейинки жана 7 дюймдан жогору деп. Эгер китеп окуу, интернетке кирүү, видео, сүрөт көрүү үчүн колдонуңуз келсе, экраны 7 дюймдук жарайт. Документ иштери менен иштейм десеңиз, 7 дюймдуктан жогорулары жакшы.

Ошондой эле экрандар эки топко бөлүнөт: атайын таякчанын жардамы менен иштей турган айнек экран (*резистивный*) жана манжанын жардамы менен иштей турган экран (*ёмкостный*).

Таякча менен иштеген түрүнүн артыкчылыгы – башка нерселер тийип кетсе да планшеттин экранында эч кандай реакция жасалбайт. Текст жазууда кыйынчылык жаралбайт. Ал эми манжа менен иштеген түрү иштөөгө жеңил. Бирок кемчилиги – суукта манжа муздап калса экранды иштетүүгө мүмкүн болбой калат. Кокусунан башка нерсе тийип кетсе, экран дароо реакция кылып, башка иштерди аткарып жиберип убара кылат.

АККУМУЛЯТОР

Эң негизги көңүл буруучу бөлүктөрүнүн бири бул – аккумулятор. Мисалы, 1000 миллиампер саат (мА/ч) деп көрсөтүлгөн планшеттин аккумуляторунун заряды бир кинону толук көрүүгө жетпей калышы мүмкүн же оюн ойноодо бир нече саатка гана чыдайт. Андыктан аккумуляторунун кубаты 2000 миллиампер сааттан жогору болгондорун тандаган оң жана канча саатка чейин иштегенге кубаты жетет ошого көңүл буруңуз. Экран канчалык чоң болсо, энергияны да ошончо көп сарптайт.

КОШУМЧА ТҮЗҮЛҮШТӨРДҮ КОШУУ

Планшетке сырткы кошумча

түзүлүштөрдү кошууга мүмкүнбү же жокпу, ошол жагына да көңүл буруу зарыл. Мисалы, планшеттин USB-туташтыргычы болсо, чычканды, флешканы, клавиатураны туташтырууга мүмкүн. Ошондой эле телевизорго да кошууга шарт түзүлөт.

САЛМАГЫ

Планшеттин салмагы 600 граммдын тегерегин түзөт.

Ал эми планшет алган соң чийилбеш үчүн ага атайын кап кийгизүү керек. Мына ошондо анын салмагы 1 килограммга жетиши мүмкүн. Мында клавиатура орнотулган кап да бар. Мындай салмакты көпкө чейин колго кармап туруу, көтөрүп жүрүү ыңгайсыз.

ФОТОКАМЕРА

Видеобайланыш, видео, сүрөт тартуу үчүн атайын фотокамера болууга тийиш.

ПРОГРАММА МЕНЕН КАМСЫЗДОО

Учурда планшеттер, негизинен, “АйОС” (“iOS”) жана “Андроид” (“Android”) оперативдик системдери менен жабдылган. Мында компьютердик программалардын баары бар десек болот. Бирок кээ бир планшеттер сүрөт, видео көрүү, китеп окуу жана интернетке кирүү үчүн базалык программалар менен гана жабдылган. Мындай учурда өзүңүз каалаган программаны планшетке жүктөп, орнотуу үчүн сатып алууга туура келет.

ИНТЕРНЕТ

Планшеттердин кээ биринде 3G же 4G модеми бар. Ал эми кээ биринде булар жок да, WiFi гана бар. 3G же 4G модеми аркылуу интернетке чыгууга мүмкүнчүлүк чоң жана каалаган аймактан чыга аласыз. Ал эми WiFi болсо, интернетке кирүү үчүн белгилүү гана имараттын тегерегинде шарт бар. Ошондой эле планшеттин сырткы корпусу темирден жасалган болсо, WiFi аркылуу интернетке кирүү кыйынчылыкты жаратат. Себеби антенна жакшы кармабай калат. Мындан сырткары GPS-навигатор катары жолдо жүрүүдө колдонууга мүмкүн. Өзгөчө автоунаага ыңгайлуу.

ИШТӨӨ МҮМКҮНЧҮЛҮГҮ

Мында процессордун жыштыгы же жөнөкөй сөз менен айтканда, ядролордун саны маанилүү. Процессордун жыштыгы 600 Мегагерц сандык көрсөткүчүндө болсо, mp4 форматындагы фильм, видеолорду көрүүгө жарайт. Мында анын баасы да арзаныраак. Ал эми HD-видео форматындагы видеолор үчүн 720 Мегагерцтен жогорку жыштыктагы планшеттерди колдонуу зарыл. Оюн ойноо үчүн процессору күчтүү дегендерин тандоо керек. Процессор канчалык күчтүү болсо, компьютердин иш аткаруу мүмкүнчүлүгү жогору болот. Оперативдик эсинин (*оперативная память*) сыйымдуулугуна да көңүл буруу абзел.

Электрондук китепкана - ар кандай электрондук докуменнтердин иреттелген топтому, багыттоо жана издөө каражаттары менен камсыздалат. Бул бара-бара чогултулган ар турдүү тексттер (көбүнчө, адабият, компьютердик программалар), медиа-файлдар жайгаштырылган веб-сайт.

Электрондук китепканалардын түрлөрү: универсалдуу жана адистештирилген. Электрондук китепкананы адабий журналдан айырмалоого тийиш. Басмадан чыгып, кийин [Интернет](#) мейкинине өткөн адабий журнал сыяктуу электрондук китепкана чыгарылыштарга бөлүнбөйт жана жаны материалдар кошулган сайын толукталып турат. Эркин публикациялардын сайттарынан электрондук китепкана координатордун көз карашына ылайык түзүлөт, жарыяланган тексттердин айланасында коммуникативдүү чөйрөнүн түзүлүшү көбүнчө каралган эмес.

Кыргызстанда кыргыз тилиндеги биринчи электрондук китепкана ишке киргизилди

ВУ [КМБ3](#) · ФЕВ 28, 2012

“Сорос Кыргызстан” фондунун маалыматтык долбоорунун негизинде
“Биздин мурас” коомдук фонду менен кыргыз тилиндеги биринчи

электрондук китепкананы ишке киргизди. Анда А4 көлөмүндөгү 20 миң беттик 100дөн ашуун китептер кийирилген.

Кийинки муундарга мурастала турган В.В.Бартольддун, Н.А.Аристовдун, С.М.Абрамзондун, А.Н.Бернштамдын, Л.Н.Гумилевдун эмгектери баардык каалоочулар үчүн жетик болуусу менен алгач, билим алууга кызыгдарлар жана иликтөөчүлөр үчүн чоң кызыгуу жаратары турган иш. Китепканада КР УИА Тил жана адабият институтунун “Эл адабияты” топтомунун 30 томдугу да бар. Аларда кыргыз элинин кичи эпостору, табышмактары, уламыштары, кошоктору, балдар фольклору сыяктуу ж.б. чыгармачылыктын бардык түрлөрү жыйналган. www.bizdin.kg китепканасында “Манас” эпосунун үч бөлүмүнүн толук топтому, аудио бөлүмүндө көптөгөн манасчылардын айтуулары да бар. Дүйнөлүк адабияттын котормолору бөлүгүндө Лондондун, Гётенин, Байрондун, Хайамдын, Риддин ж.б. чыгармалары жайгаштырылып, орус-кыргыз сүйлөшмөлөрү, документтердин орусча-кыргызча үлгүлөрү жана англисче сүйлөгөндөр үчүн кыргыз тилиндеги материалдар менен толукталган.

Кыргыз Википедиясы үчүн 500дөн ашуун жаңы, 900дөй мурда жазылган макалалар үчүн булак болуп, кыргыз акын-жазуучуларынын чыгармаларын кийирүүгө алардын мурасчылары жана айрым авторлордун өзүлөрү демилге кийиришүүдө. О.э. публицистикалык журналдардын жана мезгилдүү басылмалардын архивин түзүү иштери жүргүзүлүп жатат. ЖОЖдордун мугалимдери сайтты адабият булагы катары сунуш кылып жатышат.

Китепкананын материалдары кыргыз тилиндеги бөлөк сайттарды жана долбоорлорду ачууда пайдаланылып жатат. Мындай кызматташуу кыргыз тилинин жайылтылышына сөзсүз өбөлгө болот. Аталган долбоордун жетекчиси Чоробек Сааданбековдун айтуусу боюнча учурда китепканага соңку жылда ай сайын 3-4 миң адам кайрылып, акысыз хостинг болгондуктан материалдар, кайрылгандардын саны дагы артып, долбоордун келечектүү экендигине ишеним арттырат.

КЫТАЙДА РОБОТТОРДУН СУПЕРМАРКЕТИ, ЯПОНИЯДА РОБОТТОР ТЕЙЛЕГЕН МЕЙМАНКАНА АЧЫЛДЫ

Технологиядагы акыркы жаңылыктар боюнча, Кытайда роботтор сатылган алгачкы супермаркет ачылса, Японияда роботтор тейлеген "робо-мейманкана" ишке кирди. Бул тууралуу толугураак төмөндө окуй аласыздар.

Кытайда роботтордун супермаркети сентябрда ачылат

Кытайда алгачкы ирет роботтор сатылган супермаркет ачылат. Анда үй тазалоочу, пол сүрткөн, компьютерлердин чаңын тазалаган, жаңгактарды чагып берүүчү, чай кайнатуучу адам кейпиндеги роботтор сатылат.

Мындай супермаркеттин долбоору учурда жасалып, Кытайдын Фошань деген шаарында ачылганы турат. Супермаркет ушул жылдын сентябрь айында расмий ачылаары күтүлүп жатат.

Супермаркеттин ээлеген аянты 20 миң метр кв. Анда Кытайдын эң белгилүү 30 компаниясынын жана чет өлкөлүк компаниялардын өндүрүмү коюлат.

Маалым болгондой, акыркы кезде дүйнөдө технологиянын өнүгүүсү менен жасалма "акылды" колдонуу да өсүүдө. Кытай учурда үй жумуштарын аткарган роботтордон сырткары кары адамдарды карай турган "робот-медайым" проектисин да иштеп чыгышкан.

Кытай роботторду өндүрүүдө алдыңкы өлкөлөрдөн болуп, былтыркы жылы 56 миң өндүрүштүк робот сатылган.

Японияда роботтор кызмат көрсөткөн мейманкана ачылды

Япониянын Нагасаки шаарында алгачкы "робо-мейманкана" ачылды. Аты айтып тургандай эле, бул мейманканын өзгөчөлүгү персоналдары роботтон турганында. Тактап айтканда, "робо-мейманканада" 10 механик гуманоид иштеп жатат.

Алардын 3сү ресепшнда келген конокторду кабыл алат. 2сү кызматчы, 1сү гердеробчу жана дагы 4сү швейцар болуп эмгектенет. Ал эми алардан сырткары мейманканада 10 адам иштейт. Бирок келечекте компаниянын штатынын 90% роботтордон турат деп айтылууда.

Роботторду иштеп чыккан Koroko компаниясы биринчи жолу гуманоиддерге адам кейпин окшотуу долбоорун ишке ашырды. Алардын көрүнүшү жаш жана сулуу япон кыздарга окшош. Алар бир канча интонацияга ээ. Ошондой эле ресепшнде иштеген робот кыздар япон, кытай, корей жана англис тилдеринде сүйлөй алышат